

Teatro delle Albe gör en poäng av teatern som museum

TEATER

Teatro delle Albe:
I Polacchi efter Kung Ubu
av Alfred Jarry
Regi: Marco Martinelli
Scenbild: Ermanna Montanari,
Cosetta Gardini
Ljus: Vincent Longuemare

Välkomna in på museet, säger regissören Marco Martinelli på bruten engelska och delar ut gröna entrébiljetter med texten Museum Historiae Ubunivialis. Museet är teatersalongen på Teater Västmanland där den italienska gruppen Teatro delle Albe befinner

sig på gästspel, före Stockholmsbesöket till helgen. Och in träder vi, utan att låta hoppet fara. Scenen är dunkel av rökdimmor, ur högtalarsystemet bryter vågor, suggestivt och envist rytmiskt.

Institutionsteatern som museum, visst har Marco Martinelli en poäng. Den stora scenen har för många teatrar blivit en belastning, en anomali från den tid då teatern var ett givet, samhälleligt rum för en stor borgerlighet som såg teater som en viktig diskussions- och kontaktpunkt. Idag spelas komedier och klassiker på stora scener och teatern flyr sina gamla perspektivscener. Institutionerna låtsas ibland vara gruppteatrar, lånar rum utan bladguld (som Elverket), tar in amatörer och elever på scenen för att undkomma magstöd och teateronfall. Teatern skyr sig själv.

Också Teatro delle Albe snyltar energi från "vanliga" ungdomar utan teaterutbildning. Marco Martinelli har iscensatt Jarrys surrealistiska klassiker Kung Ubu men försett handlingen med enkör av tolv ynglingar mellan 16 och 18 år. Han är inspirerad av den grekiska tragedin förstås, pojkarna kommenterar och bryter skeendet. Från början är kören ett slags manliga hämngudinnor men till sist blir horden/hären museipersonal som ska vårda minnet av Ubu. Furierna blir eumenider - alldeles som hos Aiskylos och Orestien.

Pojkkören för tanken till Pansolinis fascination inför efeben och deras närvaro på scenen förstärker förstås det succesionstema (far/son) som Ubu representerar.

I Polacchi (Polackerna) var namnet på den pjäs Jarry skrev som skolelev och som låg som grund för Kung Ubu. Pjäsen, publicerad 1896, kom att bli en vassinnig beskrivning av 1900-talet med dess krig, girighet och absurda retorik. Martinelli spelar den så, som en parabel över kriget och den personliga vinningen men han lägger också till en religiös undertext där kören, med sina tolv unga män, blir lärjungar och där ett svärd blir ett kors. Uppsättningen förmedlar,

FOTO: SILVIA LELLI

Kung av Polen. Ubu spelas rabulistiskt av en färgad man, Mandiaye N'Diaye.

trots att det spelas på italienska, en mängd intelligenta referenser och ikonografisk rikedom.

Historien om hur Ubu dödar, och blir, kungen av Polen böljar fram och tillbaka över scen och salong. Italienskan, som här framstår som ett temperament och en uppskruvad rytmlikamycket som ett språk, blandas med engelska, några svenska fraser och Jarrysvordomen Merdraza - skit. Ur scenmörkret skulpterar ljussättningen raffinerat rum, nivåer och skikt.

Slutscenen blir en tumultuarisk fest, en dionysisk happening.

I Polacchi börjar tämligen lugnt men tempot ökar hela tiden. Energin strålar ut från scenen. Också från mer erfarna aktörer. Ubu

spelas rabulistiskt av en färgad man, Mandiaye N'Diaye. Och Mor Ubu av Ermanna Montanari vilken varierar sin röst på ett oerhört intrikat sätt. Hon gör strupen till en verkstad, den blir en egen scen som kontrasterar mot hennes bleka vekhet.

Slutscenen blir en tumultuarisk fest, en dionysisk happening. Och så visar Teatro delle Albe att även om teater kan varar museal så är dess innerstanerv och blodomlopp ändå liv och europeisk publikkontakt.

LARS RING
08-135609,
lars.ring@svd.se

I Polacchi spelas på Södran 28-29 april.

Il Teatro delle Albe punta il dito sul teatro come museo La scena finale diventa una festa tumultuosa, un happening dionisiaco

Teatro delle Albe / *Polacchi*

Da *Ubu re* di Alfred Jarry, scritto e diretto da Marco Martinelli, scenografie Ermanna Montanari e Cosetta Gardini, luci Vincent Longuemare.

Benvenuti nel museo, dice il regista Marco Martinelli in un inglese "spezzato" e distribuisce i biglietti verdi con il testo "museum historiae ubiversalis". Il museo è il salone del Teater västmanland dove il gruppo italiano Teatro delle Albe è ospitato prima di andare a Stoccolma nel weekend. Entriamo senza perdere la speranza. La scena è oscurata da una nebbia creata col fumo, dagli altoparlanti un rumore di onde suggestivo e ritmico. "Il teatro stabile come un museo", è quello che vuole dimostrare Martinelli. La grande scena è diventata per molti teatri un peso, un'anomalia dal tempo in cui il teatro era un punto di incontro centrale per la borghesia che viveva il teatro come un'importante discussione e punto d'incontro. Oggi si rappresentano commedie e classici nei grandi palcoscenici e i teatri hanno lasciato perdere le loro vecchie prospettive. Le istituzioni a volte pretendono di essere compagnie, affittano stanze o case che non hanno "finti ori" (come l'Elverket un vecchio stabile della compagnia elettrica di Stoccolma), prendono amatori, alunni da mandare in scena per togliere al teatro il suo tono vecchia maniera, con gli attori che recitavano con la voce diaframmatica. Il teatro tenta di fuggire da se stesso.

Anche il Teatro delle Albe trae energie da ragazzi "normali" senza educazione teatrale. Marco Martinelli ha messo in scena il classico surrealista di Jarry *Ubu re*, ma nel testo ha inserito un coro di 12 giovani tra 16 e 18 anni. E' ispirato alla tragedia greca, naturalmente: i ragazzi commentano e irrompono nella storia. All'inizio il coro è una sorta di maschile divinità della vendetta, alla fine i componenti del gruppo diventano i "custodi" della memoria di Ubu. Le Furie diventano Eumenidi, come nell'Oresteia di Eschilo. Il coro di ragazzi rimanda alla curiosità di Pasolini per gli efebi e la loro presenza sulla scena rende più forte il legame di successione (padre-figlio) che Ubu rappresenta.

Polacchi era il titolo dell'opera che Jarry scrisse quando era studente di scuola e fu la base per la scrittura di Ubu. L'opera, pubblicata nel 1896, era una pazza, terribile descrizione del diciannovesimo secolo, con la guerra, l'avidità e l'assurda retorica. Martinelli mette in scena l'opera come una parabola contro la guerra e la vittoria personale, ma inserisce anche un sottotesto religioso, dove i 12 giovani del coro diventano discepoli e dove la spada diventa una croce. L'allestimento fornisce, nonostante sia recitato in italiano, molti intelligenti riferimenti e ricchezze iconografiche. La storia di come Ubu uccide e diventa il re di Polonia, ondeggia da una parte all'altra della scena e anche in mezzo al pubblico. L'italiano in questo luogo non è solo un linguaggio ma anche temperamento e ritmo sostenuto, mischiato con l'inglese e qualche frase in svedese e la parolaccia di Jarry *Merdraxa*. La luce scolpisce la stanza, i livelli e le porzioni d'oscurità della scena.

Polacchi inizia pacatamente, ma il tempo accelera di continuo. L'energia cresce fuori dalla scena. Anche grazie agli attori più esperti. Ubu è recitato in modo grottesco-rivoluzionario da un attore di colore, Mandiaye N'Diaye. E Madre Ubu da Ermanna Montanari, che cambia la sua voce in diverse complesse tonalità. Fa della sua gola un laboratorio, che diventa il suo palcoscenico personale e contrasta il suo pallore e la sua apparente fragilità.

L'ultima scena è un festa tumultuosa; un happening dionisiaco. Il Teatro delle Albe mostra che, anche se il teatro può essere museificato, i suoi nervi e il suo sistema sanguigno sono vita ed euforico contatto con il pubblico.

Lars Ring